

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetéséről

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet egész országra kiterjedő, jogszerű elrendelésének leglényegesebb következménye, hogy a honvédelmi és rendvédelmi szervek hatáskörei bővülnek, azonban az a magyar állampolgárok hétköznapi életére komolyabb hatással nincs. A válsághelyzet ugyanis nem minősül különleges jogrendnek, tehát az alapvető jogok gyakorlásának felfüggesztésére nincs lehetőség. A vonatkozó törvény arra biztosít lehetőséget, hogy válsághelyzet idején a Magyar Honvédség jogszerűen működjön közre az államhatár védelmében, segítve a rendőrség tevékenységét. A Honvédség egyéb tekintetben is támogathatja, kiegészítheti a rendőrség munkáját, azonban annak feladat- és hatáskörét nem vonhatja el. Bizonyos mértékben a rendőrség intézkedési hatásköre is bővül, valamint állami szervek ideiglenesen igénybe vehetnek egyes vagyontárgyakat, azonban ez állampolgárok magántulajdonát nem érintheti. Mindezek mellett egyes közigazgatási, engedélyezési, építésügyi és menekültügyi eljárások is gyorsulnak vagy egyszerűsödnek.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzethez hasonlóan a migrációs hullám kezelésére bevezetett korábbi intézkedéseket is számos kritika érte, azonban utóbb úgy a határzár felállításáról, mint a menekültügyi gyorsított eljárásról vagy tranzitónákról bebizonyosodott, hogy szükséges és hatékony lépésekről volt szó. Tekintve a balkáni térségben feltorlódott több tízezres migránstömeget, melynek nyilvánvaló célja, hogy Magyarországon keresztül is Nyugat-Európa irányába induljon el, vélhető, hogy az új intézkedést is igazolni fogja az idő és a valóság. Pontosan ez a potenciális veszély szolgál alapul arra, hogy a kormány kihirdethesse a fenti válsághelyzetet, a törvény szerint ugyanis erre bármilyen olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény esetén is lehetőség van, amely közbiztonságot vagy közrendet veszélyeztetheti.

A menekültügyi törvény alapján a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelése a kormány hatásköre. Azt az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetőjének kezdeményezésére és a belügyminiszter javaslatára teheti meg a végrehajtó hatalom, akár az egész ország területére kiterjedően is. A kormányrendelettel most kihirdetett válsághelyzet jogi alapja a törvény azon rendelkezése, mely lehetőséget biztosít az elrendelésre akkor is, ha bármilyen olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki, amely egy vagy több település közbiztonságát vagy a közrendjét veszélyeztetheti. A kialakult alkotmányjogi felfogás alapján ilyen vagy ehhez hasonló helyzetekben a veszély közvetlen valószínűségét akkor lehet feltételezni, ha az érzékelhető és a „normális valószínűségnél” lényegesen nagyobb mértékű. Tekintettel arra, hogy a nyugat-balkáni térségben a határok lezárásának következtében Szerbiában, Macedóniában és Görögországban migránsok tízezrei torlódtak fel, annak veszélye, hogy ezen tömegek – akár erőszakosan is, de – megindulnak Európa belseje felé, az elmúlt hónapok tapasztalatai alapján több mint valószínű. Ebből következően a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelésének „potenciális” veszélyhelyzetre vonatkozó feltétele teljesül.

A bevezetett válsághelyzet kapcsán azonban hangsúlyozni szükséges, hogy az nem tartozik az Alaptörvény által szabályozott különleges jogrendek körébe és semmi köze sincs a korábban e jogrendek közé beiktatni tervezett terrorveszély-helyzethez sem. Míg ugyanis a különleges jogrendek közös jellemzője, hogy azok idején az alapvető jogok gyakorlása a szükséges és arányos mértéket meghaladóan nem csak korlátozható,

de akár teljes mértékben fel is függeszthető, addig ilyesmire a „migrációs” válsághelyzetben nincs lehetőség. Kiemelendő azonban az Alaptörvény azon rendelkezése is, mely kijelenti, hogy a Magyar Honvédség „alapvető feladata Magyarország határainak katonai védelme”: ezen rendelkezés teremti meg az alkotmányos alapot a válsághelyzetben alkalmazható leglényegesebb változáshoz. Azaz ahhoz, hogy a Magyar Honvédség fegyverhasználati joggal – de nem kötelezettséggel – működhessen közre a rendőrség munkáját segítve az államhatár őrzésében, az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtásában, valamint az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmények elhárításában. Természetesen a honvéd jogos védelem és a végszükség, valamint a maga vagy társa biztonságát veszélyeztető támadás esetén jogosult, sőt, köteles fegyvert használni. Mindezen feladatellátásai során egyéb kényszerítő eszközt is alkalmazhat, azonban annak használata nem irányulhat az emberi élet kioltására, valamint annak használatát a szolgálati előjárónak haladéktalanul jelenteni kell, aki a jogszerűségét köteles megvizsgálni. A Honvédség arra is felhatalmazást kap, hogy a rendőrségi törvényben egyébként is rögzített rendőrségi hatáskörökben intézkedjen: a Katonai Rendészeti Szolgálatra vonatkozó, már régóta hatályos előírások alapján került sor a honvédséget megillető egyéb, „új” szolgálati jogosultságok meghatározására is. Így fenti válsághelyzetben, segítendő a rendőrség munkáját, a katona igazoltathat, fokozott ellenőrzést, átvizsgálást végezhet, idegenrendészeti intézkedést foganatosíthat, de részt vehet a határforgalom ellenőrzésében is. Ezen felül a szándékos bűncselekmény elkövetőjét vagy a Magyarországon jogellenesen tartózkodó személyt elfoghatja és előállíthatja, de egyes, a rendőrség hatáskörébe tartozó biztonsági intézkedést is végezhet, illetve például a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti. Mindazonáltal fenti közreműködése során a Honvédség a rendőrség feladat- és hatáskörét nem vonhatja el.

A rendőrség tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása érdekében külföldön felderítő tevékenységet végezhet, melynek során információkat gyűjthet az államhatár rendjét veszélyeztető cselekmények felderítéséhez. Járványügyi intézkedések biztosítása céljából a válsághelyzet idején szintén intézkedhet a rendőrség, például területet zárhat le vagy nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja, de magánlakásba továbbra is csak külön házkutatási engedély birtokában léphet be.

Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején mindezek mellett egyes közigazgatási, építésügyi vagy közbeszerzési eljárások gyorsíthatóak és egyszerűsíthetőek például annak érdekében, ha a migráció megnövekedett mértéke esetén szükségessé válik egyes építmények (pl. táborok, befogadó-állomások, stb.) azonnali létrehozása. Szintén mód nyílik állami szervek általi ún. „ideiglenes igénybevételre”, azonban ez csak már amúgy is (legalább többségi) állami és önkormányzati tulajdonban lévő ingó és ingatlan vagyontárgyakra vonatkozhat, kártalanítás ellenében. A válsághelyzet idején a menekültügyi eljárás is felgyorsul: ilyen időszakban ugyanis ügygondnok kirendelésére nincs lehetőség, ez azonban az eljárás során anyanyelv-használati jogokat nem érint. A hatósági eljárás során e tekintetben tehát a főszabály szerinti jogok illetik meg a kérelmezőt, a közigazgatási nemperes eljárás formájában folyó bírósági eljárásban – ahol személyes meghallgatásnak egyébként sem lenne helye – pedig a polgári perrendtartás alapján anyanyelvét továbbra is használhatja, a bíróság dokumentumokat pedig saját vagy általa értett nyelven kell közölni.